Total Pages—3

PG/IS/SAN-102/13

MA 1st Semester Examination, 2013

SANSKRIT

PAPER—SAN-102

Full Marks : 40

Time : 2 hours

Answer **all** questions

The figures in the right-hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

Illustrate the answers wherever necessary

1. (*a*) वेदस्य लक्षणं प्रमाणञ्च सायणोक्तदिशा पूर्वपक्षोल्लेखपूर्वकं प्रतिपादनीयम् । 10

अथवा

(*b*) सायणकृतामृगभाष्योपक्रमणिकामवलम्ब्य मन्त्रभागस्य प्रामाण्यं पूर्वपक्षमतनिरासपूर्वकं निरूप्यताम् । 10

(*Turn Over*)

2. केनोपनिषदमवलम्ब्य ब्रह्मतत्त्वमुपस्थाप्यताम् । 10

अथवा

अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः देवनागरीलिप्यां संस्कृतभाषया सप्रसङ्गव्याख्यां कुरुत — 5 × 2

(*i*) श्रोत्रस्य शोत्रं मनसो मनो यद्
वाचो द वाचं स उ प्राणस्य प्राणः
चक्षुषश्चक्षुरतिमुच्य धीराः
प्रेत्यास्माल्लोकादमृता भवन्ति ॥

(*ii*) यत्प्राणेन न प्राणिति येन प्राणः प्रणीयते ।
तदेव ब्रह्म त्वं विद्धि नेदं यदिदमुपासते ॥

(*iii*) प्रतिबोधविदितं मतममृतत्वं हि विन्दते ।
आत्मना विन्दते वीर्यं विद्यया विन्दतेऽमृतम् ॥

3. अधोलिखितेषु निरुक्तवचनेषु द्वयोर्व्याख्या यास्कदिशा कार्या — 7 × 2

(*i*) भावप्रधानमाख्यातम्, सत्त्वप्रधानानि नामानि ।

(*ii*) इन्द्रियनित्यं वचनमौदुम्बरायणः ।

(*iii*) षड्भावविकारा भवन्तीति वार्ष्यायणिः ।

(*iv*) अविद्यमाने सामान्येऽप्यक्षरवर्णसामान्यान्निर्ब्रूयात् ।

4. यास्काचार्यमनुसृत्य अधोलिखितेषु कस्यापि पदद्वितयस्य निर्वचनं देवनागरीलिप्या संस्कृतभाषया क्रियताम् — 3 × 2

आचार्यः ; नदी; वाक्; निघण्टुः ।